

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького

Кафедра фармації та біології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова навчально-методичної комісії
спеціальності 226 «Фармація, промислова
фармація»

_____ Грицина М. Р.
(підпис) (ПІП)

«23» червня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ»

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти «Магістр»
(назва освітнього рівня)

галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(назва галузі знань)

спеціальність 226 «Фармація, промислова фармація»
(назва спеціальності)

вид дисципліни Обов'язкова
(обов'язкова / за вибором)

Робоча програма з навчальної дисципліни «Організація та економіка фармації» для студентів денної та заочної форм навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація».

к.фарм.н., доцент

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

Демчук О.Г.

(ініціали та прізвище)

к.е.н., асистент

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

Бонетський О.О.

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри фармації та біології

протокол № 6 від «22» червня 2020 року

завідувач кафедри фармації та біології

(назва кафедри)

(підпис)

Грицина М. Р.

(прізвище та ініціали)

Погоджено навчально-методичною комісією спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»
(назва спеціальності)

протокол № 3 від «23» червня 2020 року

Затверджено рішенням навчально-методичної ради факультету ветеринарної гігієни, екології та права
(назва факультету)

протокол № 8 від «24» червня 2020 року

голова ради

(підпис)

Сливка Н. Б.

(прізвище та ініціали)

Ухвалено вченою радою факультету протокол № 2 від «25» червня 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Всього годин					
	Денна форма навчання			Заочна форма навчання		
Кількість годин/кредитів	225/7.5			225/7.5		
	7 семестр 105/3.5	8 семестр 120/4.0	Разом 225/7.5	7 семестр 105/3.5	8 семестр 120/4.0	Разом 225/7.5
Усього годин аудиторної роботи	48	56	104	12	14	26
в т.ч.:						
• лекційні заняття, год.	16	28	44	4	6	10
• практичні заняття, год.	32	28	60	8	8	16
• лабораторні заняття, год.		-			-	
• семінарські заняття, год.		-			-	
Усього годин самостійної роботи	57	64	121	93	106	199
Вид контролю	залік	екзамен		залік	екзамен	

Примітка.

Частка аудиторного навчального часу студента у відсотковому вимірі:

- для денної форми навчання – 46 %
- для заочної форми навчання – 12 %

2. Предмет, мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Предмет і мета вивчення навчальної дисципліни

Предметом вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Організація та економіка фармації» є організаційно-економічні аспекти діяльності аптечних закладів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Організація та економіка фармації» є формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах.

2.2. Завдання навчальної дисципліни (ЗК, ФК)

Основними завданнями вивчення дисципліни «Організація та економіка фармації» є сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у студентів необхідних компетентностей:

загальні компетентності: (з ОПП розділу «Програмні компетентності» з шифрами):
ЗК 7. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації.

та фахові компетентності: (з ОПП розділу «Програмні компетентності» з шифрами):
ФК 10. Здатність організовувати діяльність аптеки із забезпечення населення, закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та іншими товарами аптечного асортименту (парафармацевтичними товарами, засобами медичного призначення та лікувальною парфумерно-косметичною продукцією) й впровадити в них відповідні системи звітності й обліку (управлінського, статистичного, бухгалтерського та фінансового) відповідно до вимог Національної лікарської політики, Належної аптечної практики (GPP) та здійснювати товарознавчий аналіз, адміністративне діловодство з урахуванням організаційно-правових норм фармацевтичного законодавства.

ФК 13. Здатність проводити аналіз соціально-економічних процесів у фармації, форм, методів і функцій системи фармацевтичного забезпечення населення та її складових у світовій практиці, показників потреби, ефективності та доступності фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості лікарських засобів.

ФК 17. Здатність здійснювати управління знаннями про фармацевтичну продукцію та процеси від розробки препаратів до їх медичного застосування.

2.3. Програмні результати навчання (Р)

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

ПРЗ 7. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів.

та програмні результати (фахові)

ПРФ 6. Здійснювати комплекс організаційно-управлінських заходів щодо забезпечення населення та закладів охорони здоров'я лікарськими засобами й товарами аптечного асортименту.

ПРФ 7. Здійснювати всі види обліку в аптечних закладах, адміністративне діловодство. Здійснювати процеси товарознавчого аналізу, забезпечувати вхідний контроль якості лікарських засобів та документувати їх результати.

ПРФ 8. Розраховувати основні економічні показники діяльності аптечних закладів, а також податки та збори. Формувати усі види цін (оптові відпускні, закупівельні та роздрібні) на лікарські засоби та виробимедичного призначення.

ПРФ 11. Враховувати дані щодо соціально-економічних процесів у суспільстві для фармацевтичного забезпечення населення, визначати ефективність та доступність фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості ліків.

знати:

- нормативно-правові акти, які регламентують фармацевтичну діяльність;
- основні принципи Національної лікарської політики;
- організаційну структуру фармацевтичної галузі;
- класифікацію, завдання й функції аптечних закладів;
- порядок відкриття аптеки, фарм. фірми;
- порядок організації безрецептурного відпуску ліків в Україні та за кордоном;
- правила приймання рецептів та порядок відпуску ЛЗ;
- порядок обліку рецептури;
- порядок приймання, обліку та зберігання контрольованих лікарських засобів;
- організаційну структуру державної системи забезпечення якості ЛЗ;
- права та обов'язки уповноваженої особи;
- порядок здійснення контролю якості ЛЗ;
- класифікацію господарських засобів;
- структуру та зміст бухгалтерських рахунків, бухгалтерського балансу;
- економічне значення та структуру товарообігу;
- порядок обліку руху товару та інших активів;
- відповідальність та обов'язки касира;
- порядок проведення розрахунків зі споживачами та безготівкових розрахунків;
- форми фінансової звітності, порядок їх підготовки та подання;
- основні економічні показники діяльності аптеки (товарообіг, рецептура, товарні запаси,
 - торговельні накладення, витрати, прибуток, рентабельність);
 - основні принципи оподаткування в Україні;
 - класифікацію податків та зборів;

- методики розрахунку податку на прибуток підприємств та податку з доходу фізичних осіб;
- класифікацію кредитів;
- основні принципи кредитування аптек.
- функції та принципи медичного страхування;
- типи моделей охорони здоров'я та медичного страхування;

вміти :

- здійснювати відпуск безрецептурних лікарських засобів;
- приймати рецепти від населення, аналізувати помилки, здійснювати відпуск ЛЗ;
- здійснювати таксування різних лікарських прописів,
- здійснювати облік амбулаторної рецептури та предметно-кількісний облік ЛЗ;
- здійснювати вхідний контроль якості ЛЗ;
- документально оформляти надходження та реалізацію товарів;
- заповнювати документацію з обліку праці й заробітної плати;
- застосовувати РРО у розрахунках зі споживачами; здійснювати облік руху грошових коштів;
- визначати дні запасу товару, складати замовлення;
- організувати проведення інвентаризації та документально оформляти її результати;
- складати баланс аптечного закладу;
- аналізувати рецептуру та товарообіг аптеки;
- розраховувати норматив товарних запасів;
- аналізувати та планувати витрати обігу;
- розраховувати прибуток та рентабельність діяльності підприємства;
- формувати роздрібні ціни на ГЛЗ та вироби медичного призначення;
- планувати діяльність аптеки та структурних підрозділів.

3. Структура навчальної дисципліни

3.1. Розподіл навчальних занять за розділами дисципліни

Назви розділів	Кількість годин									
	денна форма навчання (ДФН)					заочна форма навчання (ЗФН)				
	усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.		л	п	лаб.	с. р.
Розділ 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення										
Тема 1. Основні принципи організації фарм. забезпечення населення. Національна лікарська політика	12	2	2	-	8	13,5	0,5	1	-	12
Тема 2. Інформаційне забезпечення та організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я	13	2	4	-	7	12,5	0,5	1	-	11
Тема 3. Організація рецептурного і	13	2	4	-	7	13,5	0,5	1	-	12

безрецептурного відпуску ліків										
Тема 4. Облік рецептури. Організація обліку і забезпечення якості ЛЗ	15	2	6	-	7	13,5	0,5	1	-	12
Тема 5. Порядок обігу наркотичних і психотропних ЛЗ, прекурсорів	13	2	4	-	7	13,5	0,5	1	-	12
Тема 6. Організація роботи аптеки	13	2	4	-	7	13,5	0,5	1	-	12
Тема 7. Організація зовнішньоторговельної діяльності у фармації	13	2	4	-	7	12,5	0,5	1	-	11
Тема 8. Основні принципи й методи формування системицін на ЛЗ	13	2	4	-	7	12,5	0,5	1	-	11
Разом за розділом 1	105	16	32	-	57	105	4	8	-	93

Розділ 2										
Розділ 2.1. Системи обліку у фармації										
Тема 9. Система обліку та звітності в аптечних закладах	8	2	2	-	4	8	0,5	1	-	7
Тема 10. Облік руху товару ваптечних закладах	8	2	2	-	4	8	0,5	0,5	-	7
Тема 11. Облік руху іншихТМЦ. Облік основних засобівта нематеріальних активів уаптечних закладах	8	2	2	-	4	8	0,5	0,5	-	7
Тема 12. Облік руху грошовихкоштів в аптеках	8	2	2	-	4	8	0,5	0,5	-	7
Тема 13. Організація облікузаробітної плати в аптечнихзакладах	9	2	2	-	5	8	0,5	0,5	-	7
Тема 14. Організація інвентаризації товарно-матеріальнихцінностей в аптечних закладах	9	2	2	-	5	8	0,5	0,5	-	7
Тема 15. Звітність аптечнихзакладів.	8	2	2	-	4	8	-	0,5	-	7
Разом за розділом 2.1	58	14	14	-	30	57	3	4	-	50
Розділ 2.2. Основи економіки фармації										
Тема 16. Основи фармацевтичної економіки. Економічніпоказники діяльності аптечнихзакладів	9	2	2	-	5	9	0,5	0,5	-	8

Тема 17. Аналіз і планування фінансово-господарської діяльності аптечних закладів	9	2	2	-	5	8,5	-	0,5	-	8
Тема 18. Оподаткування аптечних закладів	9	2	2	-	5	9	0,5	0,5	-	8
Тема 19. Фінансово-кредитна система. Кредитування аптечних закладів	9	2	2	-	5	9	0,5	0,5	-	8
Тема 20. Організація проведення аудиторської перевірки аптечних закладів	9	2	2	-	5	9	0,5	0,5	-	8
Тема 21. Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних звітності	9	2	2	-	5	9	0,5	0,5	-	8
Тема 22. Фармацевтичне забезпечення населення в умовах медичного страхування	8	2	2	-	4	9,5	0,5	1	-	8
Разом за розділом 2.2	62	14	14	-	34	63	3	4	-	56
Разом за розділом 2	120	28	28	-	64	120	6	8	-	106
Усього годин за розділами 1 та 2	225	44	60	-	121	225	10	16	-	199

3.2. Лекційні заняття

№ з/п	Назви тем та короткий зміст за навчальною програмою	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	2	3	4
Частина 1.			
Розділ 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення			
1	<p>Тема 1. Основні принципи організації фарм. забезпечення населення. Національна лікарська політика.</p> <p>Соціально-економічне значення фармацевтичної діяльності. Поняття „фармацевтичне забезпечення“, „фармацевтична допомога“, „фармацевтична послуга“. Міжнародні організації, що регулюють фармацевтичну діяльність на макроекономічному рівні. Поняття про комплексні практики як міжнародні стандарти, що регулюють фармацевтичну діяльність. Національна лікарська політика (НЛП): головні цілі і пріоритети. Завдання, основні принципи створення, порядок впровадження НЛП в Україні та інших країнах світу. Організаційна структура фармацевтичної галузі та її державне регулювання в Україні, рівні управління. Законодавчо-нормативна база, що регламентує фармацевтичну діяльність в Україні. Ліцензування фармацевтичної діяльності у країнах ЄС, СНД, інших</p>	2	0,5

	країнах. Вимоги та норми ЄС дофармацевтичної діяльності. Особливості ліцензування фармацевтичної діяльності в Україні.		
2	<p>Тема 2. Інформаційне забезпечення та організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я.</p> <p>Інформаційне забезпечення підприємств та організацій фармацевтичної галузі:</p> <p>Система фармацевтичної інформації. Види інформації (планова, облікова, звітно-статистична, нормативно-довідкова). Рівні інформації (професійний та споживчий). Джерела та форми передачі фармацевтичної інформації. Класифікація лікарських засобів у світовій фармацевтичній практиці. Сутність анатомічно-терапевтично-хімічної (АТХ) - класифікаційної системи. Державний реєстр лікарських засобів. Державний реєстр медичної техніки і виробів медичного призначення. Державний формуляр лікарських засобів. Регіональні та локальні формуляри ЛЗ. Характеристика регулюючих переліків ліків у національних системах охорони здоров'я, їх соціально-економічне значення та порядок формування. Національний перелік основних (життєво необхідних) лікарських засобів. Сучасні форми інформаційного аптекних закладів та пацієнтів (бази даних, автоматизовано-пошукові системи, спеціалізовані Інтернет-сайти тощо).</p> <p>Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно з вимогами належної аптекної практики (GPP):</p> <p>Поняття про аптекні заклади та аптекну мережу. Основні принципи розвитку та розміщення аптекної мережі. Організація роботи аптекних закладів різних форм власності та господарювання в умовах ринку. Аптека як заклад охорони здоров'я та як суб'єкт господарювання. Основні завдання та функції аптеки. Належна аптекна практика (GPP). Класифікація аптек. Спеціалізація аптек. Організаційна структура аптеки та основні функції її відділів і структурних підрозділів. Приміщення, обладнання та устаткування аптек. Вимоги санітарного режиму до аптек та структурних підрозділів. Кваліфікаційні та інші вимоги до персоналу, що займається виробництвом (в умовах аптеки), оптовою та роздрібною торгівлею лікарськими засобами. Штат аптеки. Матеріальна відповідальність працівників аптек, її види, юридична база й документальне оформлення.</p>	2	0,5
3	<p>Тема 3. Організація рецептурного і безрецептурного відпуску ліків. Порядок організації рецептурного відпуску ліків в Україні, у країнах ЄС, СНД та інших країнах світу. Критерії визначення категорій відпуску лікарських засобів. Організація відпуску ліків безрецептів з аптек. Концепція відповідального самостійного лікування. Організація фармацевтичної опіки. Протоколи провізора (фармацевта). Організація аптекою санітарно-просвітницької роботи. Рецепт – визначення, види, функції. Форми рецептурних бланків. Загальні правила виписування рецептів, порядок їх оформлення. Порядок відпуску лікарських засобів з аптек та їх структурних підрозділів. Особливості відпуску наркотичних, психотропних лікарських засобів та прекурсорів. Групи амбулаторних хворих та категорії населення, яким гарантовані пільги та безоплатний відпуск ЛЗ. Особливості оформлення</p>	2	0,5

	пільгових та безоплатних рецептів. Терміни дії рецептів та зберігання їх у аптеці.		
4	<p>Тема 4. Облік рецептури. Організація обліку і забезпечення якості ЛЗ</p> <p>Правила визначення вартості (таксування) екстемпоральних лікарських препаратів:</p> <p>Індивідуальне та серійне виготовлення лікарських засобів в аптеці. Тариф за виготовлення ліків як історична та соціально-економічна категорія. Значення Таха laborum, визначення та структура. Методика визначення тарифів за виготовлення лікарських форм. Облік тарифів за виготовлення та фасування ліків та фармацевтичних товарів. Правила таксування вартості різних лікарських прописів (розчинів, порошків, супозиторіїв, настоїв та відварів, мазей, рідких лікарських форм тощо). Облік рецептури. Організація предметно-кількісного обліку лікарських засобів:</p> <p>Значення обліку рецептури в організації діяльності аптеки. Облік рецептів на ліки індивідуального виготовлення. Облік рецептів на готові лікарські засоби. Особливості обліку рецептів та порядкоплати вартості лікарських препаратів, що виписуються на пільгових умовах та безоплатно. Законодавчо-нормативна база, що регламентує предметно-кількісний облік лікарських засобів у аптеках. Перелік лікарських засобів, що підлягають предметно-кількісному обліку. Особливості предметно-кількісного обліку лікарських засобів. Організація предметно-кількісного обліку в аптеках та лікувально-профілактичних закладах.</p> <p>Організація системи забезпечення якості ліків та фармацевтичних товарів:</p> <p>Забезпечення якості ЛЗ як міжнародна проблема. Міжнародні програми ВООЗ та державна політика щодо боротьби з обігом незареєстрованих, фальсифікованих, субстандартних препаратів. Система співробітництва по фармацевтичним інспекціям PIC/S (Pharmaceutical Inspection Cooperation Scheme). Законодавча база, організаційна структура, рівні управління державної системи забезпечення якості в Україні. Порядок реєстрації ЛЗ. Стандартизація та сертифікація фармацевтичної продукції. Стандарти сімейства ISO-9001. Сертифікація виробників ліків та дистрибуторів за міжнародними стандартами. Поняття “сертифікат якості виробника”, “сертифікат лабораторного аналізу (висновок щодо якості)”. Зміст та призначення сертифікатів, порядок їх зберігання. Організація входного контролю якості ліків та фармацевтичних товарів на аптечних складах (базах), оптових фірмах, у аптеках. Права та обов’язки уповноваженої особи. Організація внутрішньоаптечного контролю якості ліків. Організація інспектування підприємства закладів фармацевтичної галузі.</p>	2	0,5
5	<p>Тема 5. Порядок обігу наркотичних і психотропних ЛЗ, прекурсорів</p> <p>Класифікація наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Державне регулювання обігу наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Порядок ліцензування господарської діяльності з обігу наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів, а також спеціальних</p>	2	0,5

	<p>рецептурних бланків форми №3. Вимоги до приміщень для зберігання наркотичних (психотропних) ЛЗ та спеціальних рецептурних бланків. Особливості зберігання наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Особливості перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Організація обігу наркотичних (психотропних) лікарських засобів та спеціальних рецептурних бланків форми №3 в аптечних складах (базах): правила придбання, приймання, зберігання, відпуску й обліку. Організація обігу наркотичних (психотропних) лікарських засобів у аптеках. Правила відпуску наркотичних (психотропних) лікарських засобів амбулаторним хворим. Особливості зберігання, обліку та утилізації спеціальних рецептурних бланків №3. Організація проведення утилізації та знищення неякісних лікарських засобів, до складу яких входять наркотичні (психотропні) речовини, прекурсори. Відповідальність за порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів</p>		
6	<p>Тема 6. Організація роботи аптеки Організація роботи аптеки з товарними запасами: Товарні запаси в структурі господарських засобів аптечних закладів. Характеристика та класифікація товарних запасів. Поняття дефектури. Визначення потреби та складання замовлень на товари аптечного асортименту. Належна практика закупівель (Good Pharmaceutical Procurement Practice – GPPP). Організація роботи аптек з постачальниками товарів аптечного асортименту. Методи визначення оптимального товарного запасу та складання графіку закупівлі. Організація приймання товарів в аптечних закладах. Організація зберігання ЛЗ та товарів аптечного асортименту відповідно до вимог нормативної документації. Належна практика зберігання (Good Storage Practice – GSP). Особливості зберігання наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Відпуск товарів відділам та структурним підрозділам аптеки, лікувально-профілактичним та іншим закладам. Виготовлення внутрішньоаптечної заготовки (ВАЗ). Облік лабораторно-фасувальних робіт. Організація роботи оптової фармацевтичної фірми та аптечного складу: Організація оптової торгівлі ЛЗ та товарами аптечного асортименту. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з оптової торгівлі лікарськими засобами. Належна практика дистрибуції (Good Distribution Practice – GDP). Порядок відкриття, реєстрація і нормативно-правове регулювання діяльності оптової фірми. Аптечні склади (бази) – завдання та функції. Організаційна структура та функції основних відділів аптечних складів (баз). Вимоги до приміщень, оснащення, персоналу, санітарно-гігієнічні нормативи. Порядок приймання товарів та організація контролю якості лікарських засобів, що надходять до аптечного складу (бази). Відділ зберігання. Отримання товарів, їх облік та підготовка до відпуску.</p>	2	0,5
7	<p>Тема 7. Організація зовнішньоторговельної діяльності у фармації Поняття зовнішньоекономічної діяльності. Особливості укладання зовнішньоекономічних контрактів (договорів) купівлі-продажу ЛЗ та інших товарів аптечного асортименту. Умови поставки згідно з</p>	2	0,5

	міжнародними правилами ІНКОТЕРМС. Ліцензування імпорту лікарських засобів та товарів аптечного асортименту. Особливості ввезення в Україну лікарських засобів та товарів аптечного асортименту. Порядок декларування імпортованих товарів.		
8	Тема 8. Основні принципи й методи формування системи цін на ЛЗ Ціноутворення на лікарські засоби як національна та міжнародна проблема. Поняття вартості та ціни на ліки. Види цін, їх функції. Основні принципи ціноутворення на лікарські засоби. Механізми державного регулювання цін та тарифів. Аналіз економічних механізмів підвищення доступності ліків для різних верств населення. Моніторинг цін. Структура цін на лікарські засоби промислового виробництва. Методика розрахунку торгових націнок та формування роздрібних цін на готові лікарські засоби та вироби медичного призначення. Референтне ціноутворення.	2	0,5
	Всього за частиною 1	16	4
Частина 2.			
Розділ 2.1. Системи обліку у фармації			
9	Тема 9. Система обліку та звітності в аптечних закладах Характеристика законодавчо-нормативної бази, що регламентує порядок організації обліку звітності в аптечних закладах. Значення обліку та звітності на макро- та мікроекономічному рівні. Загальна характеристика системи обліку та звітності. Мета, завдання та значення обліку. Користувачі облікової інформації. Види обліку та звітності у аптеках: управлінський, бухгалтерський, фінансовий, статистичний, податковий. Облікові вимірники. Документ в організації обліку. Господарська операція. Роль управлінського обліку у інформаційній системі підприємства. Облікова політика. Використання даних обліку для аналізу, планування та прийняття управлінських рішень. Впровадження автоматизованих систем у діяльність аптечних мереж. Характеристика сучасних вимог до технічного забезпечення роботи аптек в умовах автоматизації. Організація раціонального програмного забезпечення роботи аптек та фармацевтичних фірм. Електронний документ. Організація звітності у програмних автоматизованих системах. Роль бухгалтерського обліку в управлінні аптечними закладами. Вимоги до бухгалтерського обліку. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Предмет, об'єкт та метод бухгалтерського обліку. Елементи методу бухгалтерського обліку: документація, інвентаризація, оцінка та калькуляція, система рахунків, подвійний запис. Структура господарських засобів аптечних закладів. Бухгалтерський баланс, його будова та зміст. Взаємозв'язок між балансом та господарськими операціями. Бухгалтерські рахунки – класифікація, структура. Подвійний запис, його суть та значення. Взаємозв'язок між рахунками та балансом. Синтетичні та аналітичні рахунки. Хронологічний та систематичний облік. Автоматизація бухгалтерського обліку.	2	0,5
10	Тема 10. Облік руху товару в аптечних закладах Первинний облік надходження товарів до аптеки. Класифікація господарських операцій в аптечних закладах. Організація приймання товарів та інших цінностей. Супровідні документи. Особливості обліку надходження отруйних, наркотичних та психотропних лікарських засобів. Порядок оформлення претензій щодо постачання товару та	2	0,5

	інших товарно-матеріальних цінностей(ТМЦ) від постачальників. Порядок обліку інших операцій, які збільшують залишок товарів аптечного асортименту. Відображення надходження товарів у бухгалтерських рахунках. Структура товарообігу аптеки, його облік за окремими видами. Облік іншого вибуття товару аптечних закладах (для надання першої медичної допомоги, виробничих та господарських потреб).		
11	Тема 11. Облік руху інших ТМЦ. Облік основних засобів та нематеріальних активів у аптечних закладах Облік руху інших активів. Облік тари. Облік допоміжних матеріалів. Класифікація основних засобів. Нематеріальні активи. Облік надходження та руху основних засобів. Оцінка вартості основних засобів. Первісна, залишкова та ліквідаційна вартість основних засобів. Первинні документи управлінського обліку основних засобів. Амортизаційні відрахування, їх розрахунок та облік. Документальне оформлення руху малоцінних та швидкозношуваних предметів.	2	0,5
12	Тема 12 Облік руху грошових коштів в аптеках Грошові кошти та їх еквіваленти у структурі оборотних засобів аптечних закладів. Організація обігу грошових коштів. Касові операції: класифікація, документальне оформлення. Порядок ведення касової книги та обов'язки касира. Правила проведення розрахунків зі споживачами. Реєстратори розрахункових операцій (РРО). Порядок реєстрації та застосування РРО. Форми розрахункових документів. Порядок здавання готівкової виручки до банку. Встановлення ліміту каси. Контроль за дотриманням касової дисципліни. Інвентаризація каси. Відповідальність за порушення встановленого законодавством порядку розрахунків. Організація роботи з банком. Види банківських рахунків. Розрахунково-платіжні документи. Облік безготівкових розрахунків. Електронний грошовий обіг.	2	0,5
13	Тема 13. Організація обліку заробітної плати в аптечних закладах Форми та системи оплати праці. Тарифна система. Встановлення посадових окладів та надбавок працівникам аптечних закладів. Структура та характеристика фонду заробітної плати (основна, додаткова, інші виплати). Методики планування штатної чисельності працівників аптеки (фармацевтичної фірми). Організація обліку праці та заробітної плати. Гарантійні та компенсаційні виплати. Обов'язкові утримання з фонду заробітної плати.	2	0,5
14	Тема 14. Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей в аптечних закладах Інвентаризація: завдання, види і терміни проведення. Загальний порядок проведення інвентаризації в аптечних закладах. Інвентаризація товарно-матеріальних цінностей. Організація інвентаризації лікарських засобів, які знаходяться на предметно-кількісному обліку. Інвентаризація грошових коштів, розрахункових документів і бланків суворої звітності. Інвентаризація основних засобів, нематеріальних активів та малоцінних і швидкозношуваних предметів. Підведення підсумків інвентаризації та правила списання природного збитку. Відображення результатів інвентаризації на бухгалтерських рахунках. Автоматизація процедури інвентаризації в аптечних закладах	2	0,5

15	<p>Тема 15. Звітність аптечних закладів. Сутність та значення первинної внутрішньогосподарської звітності. Централізована система обліку. Порядок складання та затвердження звітів. Характеристика та структура „Товарного звіту” та „Звіту про господарську діяльність аптеки”. Відображення руху грошових коштів у документах первинної звітності. Відображення руху товарно-матеріальних цінностей. Облік взаєморозрахунків аптеки з різними організаціями, підзвітними особами, позабюджетними фондами. Розрахунок суми реалізованих торгових накладень та визначення днів запасу товарів зазвітними даними. Значення статистичної звітності на макро- та мікроекономічному рівнях. Вимоги щодо оформлення та подання статистичної звітності. Форми статистичної звітності. Торгововиробнича статистична звітність. Звітність про працю та заробітну плату. Фінансово-господарська статистична звітність. Автоматизація подання статистичної звітності. Форми фінансової звітності. Принципи підготовки фінансової звітності. Розкриття інформації у фінансовій звітності. Користувачі фінансової звітності. Зміст, структура та порядок складання бухгалтерського балансу. Характеристика балансових змін, обумовлених господарськими операціями. Аналіз даних балансу. Звіт про фінансові результати. Звіт про рух грошових коштів. Звіт про власний капітал. Примітки до звітності. Особливості звітності малих підприємств.</p>	2	-
Всього за розділом 2.1		14	3
Розділ 2.2. Основи економіки фармації			
16	<p>Тема 16. Основи фармацевтичної економіки. Економічні показники діяльності аптечних закладів Роль та місце фармацевтичної економіки у системі наукового знання, її зв'язок з іншими галузями знань. Предмет, об'єкти, методи досліджень фармацевтичної економіки. Макроекономіка та мікроекономіка. Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптечних закладів. Характеристика та соціально-економічне значення товарообігу як найважливішого показника торгово-фінансової діяльності аптек. Поняття “норматив товарних запасів”. Методи розрахунку нормативу товарних запасів. Економічні розрахунки нормативу грошових коштів, інших ТМЦ (допоміжних матеріалів, тари, малоцінних та швидкозношуваних предметів). Поняття витрат виробництва та обігу як економічної категорії. П(С)БО 16 „Витрати”. Класифікація витрат за різними критеріями. Фактори, що впливають на суму та рівень витрат. Витрати, що враховуються при визначенні собівартості реалізованої продукції. Організація комплексу заходів, спрямованих на зниження витрат аптечних закладів. Характеристика, економічні розрахунки торгових накладень. Фактори, що впливають на суму та рівень торгових накладень. Прибуток тарентабельність аптечних закладів. Розподіл та використання прибутку. Чинники, що впливають на величину економічних показників. П(С)БО 15 “Доходи”. Визначення результатів торгово-фінансової діяльності аптечних закладів згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”.</p>	2	0,5

17	<p>Тема 17. Аналіз і планування фінансово-господарської діяльності аптечних закладів</p> <p>Сутність та значення економічного аналізу у сучасних умовах. Об'єкт, предмет та метод економічного аналізу. Джерела інформації, що використовуються для проведення економічного аналізу. Класифікація методів аналізу (галузевий та міжгалузевий, перспективний та ретроспективний, макроекономічний та мікроекономічний, зовнішній та внутрішній, комплексний та тематичний). Методика проведення аналізу фінансово-господарської діяльності за даними управлінської та фінансової звітності. Система показників для аналізу фінансово-господарської діяльності та фінансового стану підприємств фармацевтичної галузі. Етапи комплексного аналізу господарської діяльності. Місце та роль планування та прогнозування у структурі управління. Методологія планування: принципи та методи планування, планові показники, комплекс заходів, необхідних для виконання плану. Нормативні та балансові методи планування: основні переваги та недоліки. Фінансове планування аптечних закладів. Бюджетування у діяльності аптек. Методики планування товарообігу. Планування нормативу товарних запасів. Економічне значення формування раціональної політики постачання товарів в аптечних закладах. Методика планування надходження товару. Моделі прогнозування банкрутства аптечних закладів</p>	2	-
18	<p>Тема 18. Оподаткування аптечних закладів</p> <p>Податкова система України. Характеристика податків як соціально-економічної категорії. Класифікація податків та зборів (обов'язкових платежів) за різними критеріями. Загальнодержавні та місцеві податки. Прямі й непрямі податки. Елементи податків (суб'єкт та об'єкт, джерело податку, податкова ставка). Оподаткування юридичних та фізичних осіб. Порядок оподаткування прибутку аптек (фармацевтичних фірм). Методика визначення суми прибутку, що підлягає оподаткуванню. Податок з доходу фізичних осіб: податкова база, податкова ставка. Характеристика непрямих податків (податок на додану вартість, акцизний збір). Особливості визначення ПДВ при реалізації лікарських засобів та виробів медичного призначення у аптеках, фармацевтичних фірмах. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва. Податкові пільги як важливий механізм державного регулювання економіки та соціальної сфери. Організація податкового обліку та звітності. Порядок подання звітності про податок на прибуток підприємств. Порядок обліку та звітності за ПДВ. Порядок подання звітності, пов'язаної із застосуванням РРО. Електронна податкова звітність.</p>	2	0,5
19	<p>Тема 19. Фінансово-кредитна система. Кредитування аптечних закладів</p> <p>Фінансово-кредитна система в умовах ринку. Економічна доцільність кредитування. Оптимальна структура капіталу підприємства. Дисконтування. Визначення економічної ефективності інвестицій. Основні принципи кредитування аптечних закладів. Види кредитів та їх характеристика. Джерела фінансування обігових засобів. Використання цінних паперів (акцій, облігацій, векселів) як позикових засобів.</p>	2	0,5

20	<p>Тема 20. Організація проведення аудиторської перевірки аптечних закладів. Сутність та предмет аудиту. Принципи аудиту. Відмінності аудиту від інших форм контролю. Зовнішній та внутрішній аудит. Ініціативний та обов'язковий аудит. Нормативне регулювання аудиторської діяльності. Міжнародні стандарти аудиту. Вимоги до аудиторів та аудиторських фірм. Права та обов'язки суб'єктів аудиту. Планування аудиту. Тестування системи внутрішнього контролю. Аудиторський ризик. Критерії суттєвості та достовірності. Порядок укладання договору на проведення аудиту. Методика проведення та інформаційне забезпечення аудиту. Аудиторські докази, їх класифікація та вимоги до них. Робоча документація аудитора. Аудиторський висновок. Звіт аудитора. Аудит в умовах електронної обробки даних. Документальне оформлення результатів аудиторських перевірок. Консультаційні послуги аудиторських фірм. Аудит засновницьких документів та статутного капіталу суб'єктів господарювання. Цілі та завдання аудиту, джерела інформації. Організаційні особливості аудиту операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Практичне застосування результатів аудиторських перевірок. Підтвердження фінансової звітності висновком аудитора. Обов'язковий аудит. Етапи перевірки фінансової звітності. Формальна та аналітична перевірка звітності. Перевірка правильності складання звітності. Перевірка узгодженості показників фінансової звітності з даними Головної книги, облікових регістрів та первинних документів. Податковий аудит: мета, сутність, особливості проведення. Перевірка повноти та своєчасності сплати платежів та зборів до бюджету, правильності складання відповідної документації.</p>	2	0,5
21	<p>Тема 21. Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних звітності Експрес-аналіз балансу. Порівняльний аналітичний баланс. Фінансові коефіцієнти. Оцінка майнового стану підприємства. Аналіз ліквідності балансу. Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Аналіз ділової активності та рентабельності підприємств фармацевтичної галузі.</p>	2	0,5
22	<p>Тема 22. Фармацевтичне забезпечення населення в умовах медичного страхування Медичне страхування як форма соціально-економічної діяльності з надання медичної та фармацевтичної допомоги. Принципи та функції медичного страхування. Основні типи моделей функціонування систем охорони здоров'я та фармацевтичного забезпечення населення (бюджетно-страхова, державна, приватна). Аналіз досвіду функціонування елементів медичного страхування у національних системах охорони здоров'я та фармацевтичного забезпечення населення. Нормативно-правова база, що регулює обов'язкове та добровільне медичне страхування в Україні. Механізми відшкодування витрат лікарських засобів у країнах ЄС та світу. Особливості фармацевтичного забезпечення й реімбурсації в умовах впровадження обов'язкового медичного страхування в Україні. Характеристика ринку добровільного медичного страхування в Україні, його проблеми та перспективи розвитку. Страхова рецептура як важливий</p>	2	0,5

	соціально-економічний показник роботи аптеки за умов функціонування медичного страхування.		
	Всього за розділом 2.2	14	3
	Усього	44	10

3.2. Практичні заняття

№ з/п	Назви тем та короткий зміст за навчальною програмою	К-сть годин	
		ДФН	ЗФН
1	2	2	4
Частина 1.			
Розділ 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення			
1	<p>Тема 1. Основні принципи організації фарм. забезпечення населення. Національна лікарська політика</p> <p>1.1. Соціально-економічне значення фармацевтичної діяльності. Поняття „фармацевтичнезабезпечення“, „фармацевтична допомога“, „фармацевтична послуга“.</p> <p>1.2. Міжнародні організації, що регулюють фарм. діяльність на макроекономічному рівні.</p> <p>1.3. Поняття про комплекс належних практик як стандарти, що регулюють фарм. діяльність.</p> <p>1.4. Національна лікарська політика (НЛП): головні цілі і пріоритети.</p> <p>1.5. Організаційна структура фармацевтичної галузі та її державне регулювання в Україні.</p> <p>1.6. Законодавчо-нормативна база, що регламентує фармацевтичну діяльність в Україні.</p> <p>1.7. Ліцензування фармацевтичної діяльності.</p>	2	1
2	<p>Тема 2. Інформаційне забезпечення та організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я</p> <p>2.1. Система фармацевтичної інформації. Види інформації. Рівні інформації. Джерела та форми передачі фармацевтичної інформації.</p> <p>2.2. Класифікація лікарських засобів у світовій фармацевтичній практиці. Державний реєстр і Державний формуляр лікарських засобів. Національний перелік основних (життєво необхідних) лікарських засобів.</p> <p>2.3. Поняття про аптечні заклади та аптечну мережу. Основні принципи розвитку та розміщення аптечної мережі.</p> <p>2.4. Організація роботи аптечних закладів різних форм власності та господарювання в умовах ринку.</p> <p>2.5. Аптека як заклад охорони здоров'я та як суб'єкт господарювання.</p>	4	1
3	<p>Тема 3. Організація рецептурного і безрецептурного відпуску ліків</p> <p>3.1. Порядок організації рецептурного відпуску ліків в Україні та інших країнах світу.</p> <p>3.2. Критерії визначення категорій відпуску лікарських засобів.</p> <p>3.3. Організація безрецептурного відпуску ЛЗ, ВМП. Концепція відповідального самолікування.</p> <p>3.4. Порядок відпуску лікарських засобів за рецептом з аптек та їх структурних підрозділів.</p>	4	1

	<p>3.5. Особливості відпуску наркотичних, психотропних лікарських засобів та прекурсорів.</p> <p>3.6. Групи амбулаторних хворих та категорії населення, яким гарантовані пільги та безоплатний відпуск ЛЗ. Особливості оформлення пільгових та безоплатних рецептів.</p>		
4	<p>Тема 4. Облік рецептури. Організація обліку і забезпечення якості ЛЗ</p> <p>4.1. Індивідуальне та серійне виготовлення лікарських засобів в аптеці. Тариф за виготовлення ліків як історична та соціально-економічна категорії. Значення Таха laborum, визначення та структура.</p> <p>4.2. Методика визначення тарифів за виготовлення лікарських форм.</p> <p>4.3. Правила таксування вартості різних лікарських прописів.</p> <p>4.4. Значення обліку рецептури в організації діяльності аптеки.</p> <p>4.5. Облік рецептів на ліки індивідуального виготовлення та на готові лікарські засоби.</p> <p>4.6. Особливості обліку пільгових рецептів. Організація предметно-кількісного обліку в аптеках та лікувально-профілактичних закладах.</p> <p>4.7. Забезпечення якості ліків як міжнародна проблема. Сучасна концепція забезпечення якості ЛЗ та товарів аптечного асортименту.</p> <p>4.8. Державні механізми забезпечення якості ЛЗ. Організація державної системи забезпечення якості ЛЗ в Україні.</p> <p>4.9. Організація контролю якості ліків (вхідного, внутрішньоаптечного).</p>	6	1
5	<p>Тема 5. Порядок обігу наркотичних і психотропних ЛЗ, прекурсорів</p> <p>5.1. Класифікація наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.</p> <p>5.2. Державне регулювання обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.</p> <p>5.3. Порядок ліцензування господарської діяльності, пов'язаної з обігом контрольованих речовин.</p> <p>5.4. Організація обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у аптеках. Правила відпуску наркотичних (психотропних) лікарських засобів амбулаторних хворим.</p> <p>5.5. Відповідальність за порушення встановлених правил обігу контрольованих речовин.</p>	4	1
6	<p>Тема 6. Організація роботи аптеки</p> <p>6.1. Організація роботи аптеки з товарними запасами. Характеристика та класифікація товарних запасів. Організація роботи аптек з постачальниками.</p> <p>6.2. Методики визначення товарного запасу. Організація зберігання ЛЗ та товарів аптечного асортименту відповідно до вимог нормативної документації.</p> <p>6.3. Організація приймання товарів в аптечних закладах.</p> <p>6.4. Організація оптової торгівлі ЛЗ та товарами аптечного асортименту. Належна практика дистрибуції GDP.</p>	4	1

	<p>6.5. Аптечні склади (бази) – завдання й функції, організаційна структура.</p> <p>6.6. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з оптової торгівлі ЛЗ. Вимоги до приміщень, оснащення, персоналу.</p> <p>6.7. Порядок приймання товарів та їх відпуску, забезпечення належного зберігання.</p>		
7	<p>Тема 7. Організація зовнішньоторговельної діяльності у фармації</p> <p>7.1. Поняття зовнішньоекономічної діяльності. Особливості укладання зовнішньоекономічних контрактів (договорів) купівлі-продажу ЛЗ та інших товарів аптечного асортименту.</p> <p>7.2. Умови поставки згідно з міжнародними правилами ІНКОТЕРМС.</p> <p>7.3. Особливості ввезення в Україну ЛЗ та товарів аптечного асортименту.</p> <p>7.4. Порядок декларування імпортованих товарів.</p>	4	1
8	<p>Тема 8. Основні принципи й методи формування системи цін на ЛЗ</p> <p>8.1. Теоретичні основи ціноутворення. Функції ціни. Види цін.</p> <p>8.2. Оптово-відпускні та роздрібні ціни на лікарські препарати. Роздрібні ціни і тарифи на екстемпоральні лікарські засоби.</p> <p>8.3. Аналіз цінової політики на ліки в країнах ЄС.</p> <p>8.4. Державне регулювання цін на лікарські засоби та виробництво медичного призначення в Україні.</p> <p>8.5. Референтне ціноутворення.</p>	4	1
	Разом за частиною 1	32	8
9	<p>Тема 9. Система обліку та звітності в аптечних закладах</p> <p>9.1. Загальна характеристика системи обліку та звітності. Мета, завдання та значення обліку. Роль бухгалтерського обліку в управлінні.</p> <p>9.2. Види обліку та звітності у аптеках. Документ в організації обліку. Облікова політика.</p> <p>9.3. Вимоги до бухгалтерського обліку. Предмет, об'єкт та метод бухгалтерського обліку. П(С)БО.</p> <p>9.4. Структура господарських засобів аптечних закладів.</p> <p>9.5. Бухгалтерський баланс, будова та зміст. Бухгалтерські рахунки.</p> <p>9.6. Автоматизація бухгалтерського обліку.</p>	2	1
10	<p>Тема 10. Облік руху товарів в аптечних закладах</p> <p>10.1. Первинний облік надходження товарів до аптеки. Організація приймання товарів та інших цінностей.</p> <p>10.2. Особливості обліку надходження отруйних, наркотичних та психотропних ЛЗ.</p> <p>10.3. Порядок обліку інших операцій, які збільшують залишок товарів аптечного асортименту.</p> <p>10.4. Структура товарообігу аптеки, його облік за окремими видами.</p> <p>10.5. Облік іншого вибуття товару в аптечних закладах.</p>	2	0,5
11	<p>Тема 11. Облік руху інших ТМЦ. Облік основних засобів та нематеріальних активів у аптечних закладах</p> <p>11.1. Облік руху інших активів. Облік тари. Облік допоміжних матеріалів. Документальне оформлення руху МШП.</p> <p>11.2. Класифікація основних засобів та нематеріальних активів.</p>	2	0,5

	11.3. Облік надходження та руху основних засобів. Оцінка вартості основних засобів. 11.4. Первинні документи управлінського обліку основних засобів. 11.5. Амортизаційні відрахування, їх розрахунок та облік.		
12	Тема 12. Облік руху грошових коштів в аптеках 12.1. Організація обігу грошових коштів. 12.2. Касові операції: класифікація, документальне оформлення. 12.3. Порядок ведення касової книги та обов'язки касира. 12.4. Правила проведення розрахунків зі споживачами з використанням РРО. 12.5. Види банківських рахунків. 12.6. Розрахунково-платіжні документи. Облік безготівкових розрахунків 12.7. Електронний грошовий обіг.	2	0,5
13	Тема 13. Організація обліку заробітної плати в аптечних закладах 13.1. Форми та системи оплати праці 13.2. Тарифна система. Встановлення посадових окладів та надбавок працівникам аптечних закладів. 13.3. Структура та характеристика фонду заробітної плати. 13.4. Організація обліку праці та заробітної плати. 13.5. Гарантійні та компенсаційні виплати. 13.6. Обов'язкові утримання з фонду заробітної плати.	2	0,5
14	Тема 14. Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей в аптечних закладах 14.1. Інвентаризація: завдання, види і терміни проведення. 14.2. Загальний порядок проведення інвентаризації в аптечних закладах. 14.3. Організація інвентаризації ЛЗ, які знаходяться на предметно-кількісному обліку. 14.4. Підведення підсумків інвентаризації та правила списання природного збитку.	2	0,5
15	Тема 15. Звітність аптечних закладів 15.1. Порядок складання та затвердження звітів. 15.2. Характеристика та структура „Товарного звіту” та „Звіту про господарську діяльність аптеки”. 15.3. Форми фінансової звітності. 15.4. Зміст, структура та порядок складання бухгалтерського балансу. 15.5. Особливості звітності малих підприємств.	2	0,5
	Разом за розділом 2.1	14	4
16	Тема 16. Основи фармацевтичної економіки. Економічні показники діяльності аптечних закладів 16.1. Роль і місце фармацевтичної економіки у системі наукового знання. 16.2. Методологічні положення фармацевтичної економіки. 16.3. Основні показники торгово-фінансової діяльності аптеки.	2	0,5
17	Тема 17. Аналіз та планування фінансово-господарської діяльності аптечних закладів 17.1. Теоретичні основи економічного аналізу. 17.2. Організація та проведення економічного аналізу 17.3. Методологія планування.	2	0,5

	<p>17.4. Аналіз та планування товарообігу.</p> <p>17.5. Аналіз та планування товарних запасів.</p> <p>17.6. Аналіз та планування рецептури.</p> <p>17.7. Торговельні накладення як об'єкт економічного аналізу</p> <p>17.8. Економічний аналіз та планування витрат.</p> <p>17.9. Аналіз та планування результатів фінансової діяльності.</p>		
18	<p>Тема 18. Оподаткування аптечних закладів</p> <p>18.1. Характеристика податків як соціально-економічної категорії</p> <p>18.2. Податкова система України.</p> <p>18.3. Класифікація податків та зборів.</p> <p>18.4. Податкова звітність.</p> <p>18.5. Порядок оподаткування прибутку аптеки та фармацевтичної фірми.</p> <p>18.6. Характеристика податку на додану вартість і акцизного збору.</p> <p>18.7. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності.</p>	2	0,5
19	<p>Тема 19. Фінансово-кредитна система. Кредитування аптечних закладів</p> <p>19.1. Грошово-кредитне регулювання економіки.</p> <p>19.2. Фінансово-кредитна система держави.</p> <p>19.3. Банківська система України.</p> <p>19.4. Сутність і види банківського кредиту.</p> <p>19.5. Основні принципи кредитування аптек (фармацевтичних підприємств).</p>	2	0,5
20	<p>Тема 20. Організація проведення аудиторської перевірки аптечних закладів</p> <p>20.1. Сутність та предмет аудиту. Принципи аудиту. Види аудиту.</p> <p>20.2. Нормативне регулювання аудиторської діяльності. Міжнародні стандарти аудиту.</p> <p>20.3. Вимоги до аудиторів та аудиторських фірм.</p> <p>20.4. Планування аудиту. Аудиторський ризик.</p> <p>20.5. Методика проведення та інформаційне забезпечення аудиту.</p> <p>20.6. Аудиторські докази, їх класифікація та вимоги до них.</p> <p>20.7. Робоча документація аудитора. Аудиторський висновок. Звіт аудитора.</p> <p>20.8. Аудит фінансової звітності.</p>	2	0,5
21	<p>Тема 21. Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних звітності</p> <p>21.1. Експрес-аналіз балансу.</p> <p>21.2. Порівняльний аналітичний баланс.</p> <p>21.3. Групи фінансових коефіцієнтів.</p> <p>21.4. Економічний контекст і його значення. Особливості подачі фінансової інформації.</p>	2	0,5
22	<p>Тема 22. Фармацевтичне забезпечення населення в умовах медичного страхування</p> <p>22.1. Організаційні принципи медичного страхування.</p> <p>22.2. Основні типи систем охорони здоров'я та моделей медичного страхування.</p> <p>22.3. Аналіз досвіду функціонування медичного страхування за кордоном.</p>	2	1

	22.4. Проблеми і перспективи становлення системи медичного страхування в Україні.		
	Разом за розділом 2.2	14	4
	Разом за розділом 2	28	8
	Усього годин за розділами 1 та 2	60	16

3.4. Самостійна робота

№ з/п	Назви тем та короткий зміст за навчальною програмою	К-сть годин	
		ДФН	ЗФН
1	2	3	4
Частина 1.			
Розділ 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення			
1	Тема 1. Основні принципи організації фарм. забезпечення населення. Національна лікарська політика	3	4
2	Тема 2. Інформаційне забезпечення та організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я	3	4
3	Тема 3. Організація рецептурного і безрецептурного відпуску ліків	3	4
4	Тема 4. Облік рецептури. Організація обліку і забезпечення якості ЛЗ	3	4
5	Тема 5. Порядок обігу наркотичних і психотропних ЛЗ, прекурсорів	3	4
6	Тема 6. Організація роботи аптеки	3	4
7	Тема 7. Організація зовнішньоторговельної діяльності у фармації	3	4
8	Тема 8. Основні принципи й методи формування системи цін на ЛЗ	3	4
Разом за частиною 1		24	32
9	Тема 9. Система обліку та звітності в аптечних закладах	2	4
10	Тема 10. Облік руху товару в аптечних закладах	2	4
11	Тема 11. Облік руху інших ТМЦ. Облік основних засобів та нематеріальних активів у аптечних закладах	2	4
12	Тема 12. Облік руху грошових коштів в аптеках	2	4
13	Тема 13. Організація обліку заробітної плати в аптечних закладах	2	4
14	Тема 14. Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей в аптечних закладах	2	4
15	Тема 15. Звітність аптечних закладів.	2	4
Разом за розділом 2.1		14	28
16	Тема 16. Основи фармацевтичної економіки. Економічні показники діяльності аптечних закладів	2	4
17	Тема 17. Аналіз і планування фінансово-господарської діяльності аптечних закладів	2	4
18	Тема 18. Оподаткування аптечних закладів	2	4
19	Тема 19. Фінансово-кредитна система. Кредитування аптечних закладів	2	4
20	Тема 20. Організація проведення аудиторської перевірки аптечних закладів	2	4
21	Тема 21. Аналіз фінансового стану підприємства на базі даних звітності	2	4

22	Тема 22. Фармацевтичне забезпечення населення в умовах медичного страхування	2	4
Разом за розділом 2.2		14	28

Разом за розділом 1 та 2		52	88
Підготовка до навчальних занять та контрольних заходів		69	111
Усього годин за дисципліною		121	199

4. Індивідуальні завдання

Для покращення рівня підготовки студентів викладач може запропонувати доповіді, есе, реферати, презентації за темами які розкривають зміст дисципліни:

1. Особливості організації фармацевтичного забезпечення населення в різних країнах світу.
2. Основні цілі та елементи формування Національної лікарської політики.
3. Міжнародні стандарти регулювання фармацевтичної діяльності.
4. Роль провізора у системі охорони здоров'я. Концепція фармацевтичної допомоги. Належна аптечна практика (GPP).
5. Організаційна структура управління фармацевтичною галуззю.
6. Ліцензування фармацевтичної діяльності в Україні та за кордоном.
7. Порядок присвоєння та особливості застосування назв ЛЗ.
8. Характеристика основних класифікацій ЛЗ.
9. Характеристика фармацевтичного законодавства ЄС.
10. Комп'ютерні програмні комплекси, що використовуються у фармації
11. Організації безрецептурного відпуску ЛЗ в Україні та у світовій фармацевтичній практиці.
12. Концепція відповідального самолікування пацієнтів.
13. Фармацевтична опіка в процесі відпуску безрецептурних препаратів.
14. Системи маркування та штрихового кодування ЛЗ.
15. Проблеми екстемпорального виготовлення ЛЗ в Україні
16. Тариф як історична і соціально-економічна категорія
17. Методика визначення тарифів за виготовлення ЛЗ
18. Організація обліку рецептури
19. Організація безоплатного і пільгового відпуску ЛЗ.
20. Організація предметно-кількісного обліку (ПКО) лікарських засобів в аптеці
21. Регулювання обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на міжнародному рівні.
22. Порядок ліцензування діяльності, пов'язаної з обігом контрольованих речовин.
23. Організація обігу наркотичних (психотропних) ЛЗ в закладах охорони здоров'я.
24. Відповідальність посадових осіб за порушення встановлених правил обігу ЛЗ.
25. Проведення утилізації та знищення неякісних або з вичерпаним терміном придатності ЛЗ.
26. Системи автоматизованого обліку товарів аптечного асортименту
27. Організація постачання лікарських засобів в аптеки
28. Вибір постачальника лікарських засобів та виробів медичного призначення
29. Нормативно-правове регулювання оптової торгівлі ЛЗ.
30. Організація роботи оптової фірми (аптечного складу) .
31. Організація постачання аптек.
32. Зовнішньоекономічна діяльність у фармацевтичній галузі.
33. Основні положення зовнішньоторговельного договору
34. Організація системи обліку та звітності в аптеках (фарм. фірмах).
35. Внутрішньогосподарський облік в аптеці, його суть і значення.

36. Основні завдання і принципи бухгалтерського обліку.
37. Господарські засоби аптеки та джерела їх формування
38. Організація електронного документообігу в аптеках. електронні накладні
39. Особливості централізованого обліку руху товару в аптечних мережах
40. Товарообіг – визначення, структура, економічне значення.
41. Основні засоби в аптеці, їх класифікація, оцінка вартості, облік.
42. Нематеріальні активи, їх оцінка, облік руху
43. Загальні положення обігу грошових коштів. Відповідальність та обов'язки касира.
44. Реєстратори розрахункових операцій (РРО), види, порядок використання.
45. Організація інкасації грошових коштів.
46. Організація та облік безготівкових розрахунків.
47. АРМ провізора-першостольника: технічні рішення
48. Електронний грошовий обіг.
49. Форми і системи оплати праці.
50. Структура фонду оплати праці підприємства
51. Нарахування заробітної плати працівникам аптечних установ.
52. Централізована система обліку в аптечній мережі.
53. Інвентаризація в аптечних закладах: визначення, основні завдання, види.
54. Інвентаризація ЛЗ, які підлягають предметно-кількісному обліку.
55. Інвентаризація грошових коштів і розрахунків.
56. Інвентаризація основних засобів і МБП.
57. Підведення підсумків інвентаризації та правила списання природних втрат.
58. Фармацевтична економіка: об'єкт, предмет, принципи, методи
59. Аптека як заклад охорони здоров'я і як суб'єкт господарювання. Узгодження принципів ринкової економіки та соціальної справедливості
60. Характеристика основних економічних показників діяльності аптеки:
61. Економічний аналіз: мета, предмет і завдання, порядок організації.
62. Методи економічного аналізу
63. Планування діяльності аптеки за основними показниками.
64. Витрати як економічний показник
65. Торгові накладення як основне джерело доходу.
66. Прибуток як найважливіший економічний показник діяльності аптечного закладу.
67. Рентабельність, визначення, методика розрахунку та аналізу.
68. «Точка беззбитковості».
69. Фінансові результати діяльності аптечних закладів.
70. Система оподаткування в Україні (законодавча база, принципи побудови, проблеми та перспективи розвитку).
71. Порядок оподаткування прибутку підприємств.
72. Характеристика податку на додану вартість
73. Оподаткування доходів фізичних осіб.
74. Особливості оподаткування суб'єктів малого бізнесу.
75. Податкова звітність.
76. Організація кредитування аптек в умовах ринкової економіки.
77. Визначення ефективності використання позикового капіталу.
78. Аудиторська діяльність в Україні. Регулювання аудиторської діяльності.
79. Сутність і предмет аудиту. Принципи аудиту.
80. Експрес-аналіз балансу. Порівняльний аналітичний баланс.
81. Основні фінансові коефіцієнти: призначення, характеристика.
82. Методика оцінки майнового стану підприємства.
83. Характеристика основних типів моделей медичного страхування.
84. Аналіз ринку добровільного медичного страхування в Україні

85. Особливості фармацевтичного забезпечення та реімбурсації в умовах впровадження обов'язкового медичного страхування в Україні.

5. Методи навчання

Вивчення предмету проводиться за допомогою таких методів:

- викладання лекційного матеріалу в аудиторній формі;
- викладання лекційного матеріалу у формі відеолекцій, презентацій та іншого матеріалу, характерного для дистанційного навчання;
- використання відеофільмів;
- розв'язування тестів, ситуаційних задач;
- науково-дослідна робота (як обов'язковий елемент не передбачено, але можливе використання за бажанням студентів);
- методи самоосвіти (самостійна робота студентів).

Основними видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- лекції;
- практичні заняття;
- самостійна позааудиторна робота студентів (СРС).

6. Методи контролю

Успішність студента оцінюється шляхом проведення:

- а) поточногоконтролю знань, за яким виставляється залік;
- б) поточного та підсумкового контролю, за яким виставляється екзамен.

Поточний контроль: усне, або письмове опитування, тестові завдання і співбесіда з проблемних питань. При цьому основна увага приділяється як знанням студента, так і його розумінню причинно-наслідкових зв'язків в об'єкті вивчення і вмінню мислити.

Екзаменаційні завдання; контрольні запитання, письмовий тест.

До підсумкового семестрового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою та набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

7. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Вивчення дисципліни "Організація та економіка у фармації" завершується у **сьомому семестрі** перехідним заліком, а у **восьмому** – екзаменом.

Максимальна кількість балів за дисципліну, яку може отримати студент впродовж навчального року (два семестри) за всі види навчальної роботи, становить 100 в кожному семестрі.

Для перехідного заліку у сьомому семестрі бали розподіляються таким чином:

$$50 \text{ (ПК)} + 50 \text{ (К)} = 100, \text{ де:}$$

50 (ПК) – 50 максимальних балів з поточного контролю, які може набрати студент за семестр

Поточний контроль проводиться протягом семестру шляхом усного опитування, тестового контролю, перевіркою виконання тем самостійної роботи тощо. Результати поточного контролю оцінюються на чотирибальною („2”, „3”, „4”, „5”) шкалою. В кінці семестру визначається середнє арифметичне значення (САЗ) усіх одержаних студентом оцінок з наступним переведенням його у бали за формулою:

$$\text{ПК} = \frac{50 \cdot \text{САЗ}}{5} = 10 \cdot \text{САЗ}$$

50 (К) – 50 максимальних балів, які може набрати студент за колоквиум.

Для перехідного заліку характерним є проведення колоквиуму. Колоквиум може проводитись у формі: усної індивідуальної бесіди викладача зі студентом, в ході якої

студенти вчаться висловлювати свою точку зору з окремих питань, захищати свою позицію, застосовуючи здобуті знання, а викладач має можливість оцінити рівень засвоєння студентами навчального матеріалу; перевірки рефератів, проектів, письмових робіт тощо.

Розподіл балів у восьмому семестрі, який завершується екзаменом, є таким:

$$50 \text{ (ПК)} + 50 \text{ (Е)} = 100, \text{ де:}$$

50 (ПК) – 50 максимальних балів з поточного контролю (ПК), які може набрати студент за семестр;

50 (Е) – 50 максимальних балів, які може набрати студент за екзамен.

Успішність студента оцінюється відповідно до критеріїв:

5 – «відмінно» – студент виявляє особливі здібності, має високий показник знань матеріалу дисципліни, правильно використовує набуті знання для побудови відповідей, володіє термінологією, самостійно розкриває власну думку.

4 – «добре» – студент правильно і глибоко розуміє питання дисципліни, вміє проявити знання, зіставляти, узагальнювати систематизувати інформацію, має власний підхід до розкриття поставленого питання.

3 – «задовільно» – студент висвітлює незначну частину теоретичного матеріалу дисципліни, не повністю виявляє знання і розуміння основних положень, основну частину відповідей відтворює на репродуктивному рівні.

2 – «незадовільно» – студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного поняття, відповіді невірні, що демонструють нерозуміння суті питань дисципліни.

Вираховування підсумкової оцінки та переведення її в бали можна зробити з допомогою таблиці 1. Кожній сумі балів відповідає оцінка за національною шкалою та шкалою ЄКТС (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови складання студентом підсумкового та поточного контролю знань визначені у “Положенні про організацію навчального процесу” (2015).

8. Навчально-методичне забезпечення

1. Підручники та навчальні посібники;
2. Конспект лекцій з дисципліни;
3. Мультимедійні презентації для проведення лекцій;
4. Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях;
5. Тестові контрольні питання для поточного контролю знань;
6. Відеолекції.

9. Рекомендована література

Базова

1. *Організація та економіка фармацевції*. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А. С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2015. – 360 с. – (Національний підручник)
2. *Організація та економіка фармацевції*. Ч. 2. Системи обліку в фармацевції : нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, О. П. Гудзенко та ін.; за ред. А. С. Немченко. – Харків : НФаУ : Золоті сторінки, 2016. – 416 с. – (Національний підручник)
3. *Організація фармацевтичного забезпечення населення* : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А. С. Немченко. – Харків : НФаУ, 2013.
4. *Системи обліку у фармацевції* : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, В. М. Чернуха та ін.; за ред. А. С. Немченко. – Харків : НФаУ, 2013.
5. *Основи економіки фармацевції* : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. С. Немченко, В. М. Назаркіна, Г. Л. Панфілова та ін.; за ред. А. С. Немченко. – Харків : НФаУ, 2013.

Допоміжна

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. №436-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Директива 2001/83/ЕС Європейського парламенту і Ради ЄС від 6.11.2001г. «О своде Директива 2001/83/ЕС «О Кодексе Европейского сообщества «Лекарственные средства для человека» от 6.11.2001г. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://apps.who.int/medicinedocs/documents/s17096e/s17096e.pdf>
5. Закон України «Про лікарські засоби» №123/96-ВР від 04.04.1996 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80>
6. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" №959-XII від 16.04.91 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
7. Закон України „Про рекламу” від 03.07.1996 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
8. Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14.01.1998 р. №16/98-ВР [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>
- Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>
10. Закон України «Про страхування» від 7.03.1996 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
11. Закон України від 8.09.2011 р. № 3718-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фальсифікації ЛЗ» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3718-17>
12. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори» в редакції Закону від 22.12.06 р. №530-V [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80>

13. Закон України від 06.09.05 р. № 2806-IV «Про дозвільну систему в сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>
14. Кримінальний Кодекс України від 5.04.2001 р. № 2341-III (ст. 307-309, 311-313, 318-320). [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
15. Постанова КМУ №1303 від 17.08.1998 р. „Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску ЛЗ за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення таза певними категоріями захворювань” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1303-98-%D0%BF>
16. Постанова КМУ №770 „Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів” від 6.05.2000 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>
17. Постанова КМУ №589 від 3.06.2009 р. „Про затвердження Порядку здійснення діяльності, пов’язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/589-2009-%D0%BF>
18. Постанова КМУ № 756 «Про затвердження переліку документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності» від 4.07.2001 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/756-2001-%D0%BF>
19. Наказ МОЗ України №360 від 19.07.05 р. „Правила виписування рецептів та вимог-замовлень на ЛЗ і виробу медичного призначення”. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20050719_360.html
20. Наказ МОЗ України №185 від 17.05.2001 р. „Про затвердження критеріїв визначення категорії відпуску лікарських засобів” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0464-01>
21. Наказ МОЗ України № 490 „Про затвердження Переліків отруйних та сильнодіючих лікарських засобів” від 17.08.2007 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1007-07>
- Наказ МОЗ України №809 від 22.11.2011р. «Про затвердження Порядку встановлення заборони (тимчасової заборони) та поновлення обігу лікарських засобів на території України» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0126-12>
23. Наказ МОЗ України № 677 від 29.09.2014 р. «Про затвердження Порядку контролю якості лікарських засобів під час оптової та роздрібної торгівлі» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1515-14>
24. Наказ МОЗ України №11 від 21.01.2010 р. "Про затвердження Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів в закладах охорони здоров'я України" [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0347-10>
25. Наказ МОЗ України № 812 від 7.10.2012 р. „Про затвердження Правил виробництва (виготовлення) та контролю якості лікарських засобів в аптеках”. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1846-12>
26. Наказ МОЗ України №275 «Інструкція із санітарно-протиепідемічного режиму аптечних закладів» від 15.05.2006 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0642-06>
27. Наказ МОЗ України №723 „Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібної торгівлі лікарськими засобами” від 31.10.2011 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1420-11>
28. Наказ МОЗ України №284 „Про затвердження протоколів провізора (фармацевта)” від 16.05.2011 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20110516_284.htm
- Наказ МОЗ України №44 “Про організацію зберігання в аптечних установах різних груп лікарських засобів та виробів медичного призначення” від 16.03.1993 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/91510>

30. Настанова «Лікарські засоби. Належна практика дистрибуції. СТ-Н МОЗУ 42-5.0:2008» Наказ МОЗ України №95 від 16.02.2009 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20090216_95.html

31. Немченко А.С., Косяченко К.Л., Немченко О.А. Ціноутворення на лікарські засоби: монографія (видання 2-ге, доповн. і перероб). – Х., 2012. – 304 с.

32. Панфілова Г.Л., Немченко А.С., Немченко О.А. Організація фармацевтичної допомоги населенню в умовах медичного страхування. – Х., 2009.

10. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України - <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. Інформаційна система „Компендіум” - <http://compendium.com.ua/>
3. Інформаційна система „Лікарські засоби” (Моріон). <http://pharmbase.com.ua/>
4. Інформаційно-пошукова система «Електронний формуляр» http://www.dec.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=301&Itemid=622&lang=uk
5. Державний реєстр ЛЗ (Експертний центр ЛЗ) <http://www.drlz.kiev.ua/>
6. Довідник лікарських засобів <http://www.drlz.kiev.ua/>
7. Державний реєстр медичної техніки та ВМП <http://portal.diklz.gov.ua/PublicSite/PUB/VMList.aspx>
8. Національний перелік ОЛЗ та ВМП (МОЗ України). http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_naclist/
9. Реєстр місць здійснення діяльності з оптової та роздрібною торгівлі ЛЗ (Держлікслужба) <http://portal.diklz.gov.ua/PublicSite/TradeLicense/TradeLicenseList.aspx>
10. Реєстр оптово-відпускних цін на ЛЗ http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_prices_drugs/
11. Держ. реєстр харчових продуктів спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_foodstuffanddietary/